

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Statsvetenskapliga institutionen

Folkpartiets och Socialdemokraternas
invandrapolitik

En undersökning om partiernas invandrapolitik sedan 1960-talet fram
till 2000-talet

Kandidatexam i
Statsvetenskap
VT 2010
Chalang Al-Mofly
Handledare: Carl Dahlström
Antal ord: 8306

Sammanfattning

Syftet med den här uppsatsen är att beskriva och jämföra Folkpartiets och Socialdemokraternas invandrapolitik sedan 1960-talet och fram till idag. Idag får man tyvärr veta väldigt lite om partiernas invandrapolitik. De nya invandrapolitiska program kan man lätt få tag i genom partiernas hemsidor. Medan äldre program är svåra att få tag i. I undersökningen går jag genom både i partiernas invandrapolitik samt partiprogrammen.

För att kunna veta vilken typ av invandrapolitik passar ett visst parti, använder jag Carl Dahlströms åtta typer av invandrapolitik och tre typer av dimensioner. Efter en noggrann läsning av partiprogram och invandrapolitiska program. Får man veta vilken typ av invandrapolitik tillhör respektive parti.

Resultatet om partiernas invandrapolitik och hur de har förändrats över tid visar att Folkpartiets och Socialdemokraternas invandrapolitik antingen är mångkulturell- eller identitetspolitik. Till och med under vissa tidsperioder (1970- och 1990-talet) hade partierna samma invandrapolitik. Socialdemokraternas invandrapolitiska program visar att under alla tidsperioder hade man bara identitetspolitik. Men Folkpartiet har haft både identitets- och mångkulturell politik.

I båda partiernas invandrapolitik kan man märka att det finns många likheter. Förändringarna inom deras invandrapolitik är inte så stora.

Innehållsförteckning

1.	Inledning	1
1.1	Problemområde	1
1.2	Syfte och frågeställning	2
1.3	Avgränsningar	3
1.4	Disposition	4
2.	Metod	5
2.1	Metod	5
2.2	Material och källkritik	6
3.	Teori	8
3.1	Svensk invandrapolitik	8
3.2	Analysverktyg	10
3.2.1	(Tabell) Åtta typer av invandrapolitik och tre typer av dimensioner	11
3.2.2	(Tabell) Vilken typ av invandrapolitik har partierna haft under respektive tid?	12
4.	Analys	14
4.1	Folkpartiets invandrapolitik 1960 - 2000	14
4.2	Socialdemokraternas invandrapolitik 1960 - 2000	20
5.	Avslutning	25
5.1	Resultat och slutsats	25
5.1.1	(Tabell) Vilken typ av invandrapolitik har partierna haft under respektive tid?	25
6.	Referenser	28
6.1	Litteratur	28
6.2	Offentligt tryck	28
6.3	Övrigt offentligt tryck	29
6.3.1	Folkpartiet	29
6.3.2	Socialdemokraterna	29

1. Inledning

1.1 Problemområde

Under och efter det andra världskriget flydde många invandrare till Sverige. Invandrarna som kom till Sverige var framför allt från grannländerna, men också från andra delar av Europa. De flesta som kom hit var arbetskraftsinvandrare. Uppfattningen om arbetskraftsinvandrare som kom till Sverige efter andra världskriget var att de skulle återvända till sina hemländer. För att de andra invandrare (t.ex. politiska) som inte kunde återvända till sina hemländer etablerade man jämlika villkor mellan de och infödda svenskar på bl.a. arbetsmarknaden. (Borevi 2002: 81).

På grund av ökad invandring till Sverige började invandrarfrågan diskuteras oftare i regering och riksdag vid mitten av 1960-talet. Men frågan togs även upp i massmedia, fackföreningar och de politiska partierna. Invandrare som kom till Sverige vid denna tidpunkt var från Sydeuropa och Balkan, men antal invandrare från nordiska länder minskade betydligt mer (Ibid.: 81).

Svenska partier har i sina partiprogram haft olika syn på invandrare som har kommit hit och under olika tider. Synen har varit både positiv och negativ. Det handlar inte bara om vilken syn ett parti har utan också hur partiet tycker att denna invandrare skall behandlas och vad den har för rättigheter och skyldigheter. Folkpartiets och Socialdemokraternas invandrapolitik har ändrats under olika tidsperioder. Folkpartiet, det liberala partiet, kämpar för den enskildes bästa, frihet och rättighet. Medan Socialdemokraterna, det socialistiska partiet, jobbar för kollektivets bästa, frihet och rättigheter. Trots att båda partierna är för människans rättigheter i samhället och ett gott liv, så skiljer de sig ändå från varandra när det gäller deras invandrapolitik.

När det gäller svensk invandrapolitik så har den förändrats och utvecklats sedan mitten av 60-talet då man gått från en assimilationspolitik till invandrapolitik. Man började anse att främmande kulturer och människor berikar samhället, och att man lär av varandra mycket.

Därför bestämde man sig för att lämna assimilationspolitiken. Efter ett antal år byttes riktlinjer för svensk invandrarpolitik, då riksdagen år 1975 fattade ett nytt beslut. Målet med det nya beslutet var att det skulle råda jämlikhet, valfrihet och samverkan. Det intressanta med det nya beslutet var att man tog avstånd från assimilationspolitiken (Regeringens proposition 1975:26, bet. 1975: InU6, rskr. 1975:160). Invandrarna fick flera möjligheter och stöd, t.ex. undervisningar i hemspråket, litteratur i andra språk än svenska, och även stöd till invandrades kulturella verksamheter. I en senare proposition föreslog den gamla regeringen en ny integrationspolitik som skulle ge rättigheter och möjligheter till alla, oavsett etnisk eller kulturell bakgrund och som skulle bidra till samhälls utveckling med hjälp av allas medverkan och delaktighet (Regeringens proposition 1997/98:16).

Tills idag vet man väldigt lite om partiernas invandrarpolitik. Det finns väldigt lite forskning om det. Vi vet inte heller så mycket om hur partierna skiljer sig från varandra när det gäller invandrarfrågan under en längre period. Men allmänt om svensk invandrarpolitik kan man veta mycket om. Marie Demker och Cecilia Malmström har gjort en liknande undersökning som handlar om alla partiers invandringspolitik. Men de är också mycket inne på invandrarpolitik. Undersökningen startar också vid 1960-talet, men slutar vid 1990-talet. De beskriver mest om vad partierna tycker om vilka invandrare får komma till Sverige.

I den här uppsatsen jämför jag Folkpartiets och Socialdemokraternas invandrarpolitik sedan 1960-talet. Svensk invandrarpolitiken har förändrats sedan 1960-talet och detta beror på att de flesta invandrare som kom till Sverige vid den tiden var s.k. arbetskraftsinvandrare och de var främst från grannländerna men också från vissa Nordeuropeiska länder. Medan dagens invandrare är antingen flyktingar eller personer som har någon anhörig i landet. Viktigt att påpeka att mellan 1960 och 1975 hade Sverige assimilationspolitik, och efter 1975 utvecklades denna politik till invandrarpolitik, som senare utvecklades år 1997 till integrationspolitik (Dahlström 2004: 10).

1.2 Syfte och frågeställning

Mitt syfte med den här uppsatsen är att studera och jämföra Folkpartiets och Socialdemokraternas invandrarpolitik mellan 1960- fram till 2000-talet, och se vilken

invandrarpolitik båda partierna har haft i sina partiprogram och invandrarpolitiska program. Jag kommer alltså att gå genom alla partiprogram och partiernas invandrarpolitiska program som har antagits sedan femtio år tillbaka. Partierna skiljer sig inte från varandra enbart i sina invandrarpolitik, utan även i sina ideologi. Det ena partiet har en liberal syn på samhället, och det andra har en socialistisk syn.

Någon tidigare undersökning om just Folkpartiet och Socialdemokraternas invandrarpolitik sedan 60-talet har inte gjorts. Detsutom så finns det mängder med rapporter, partiernas politiska redovisningar om invandrare och flyktingar, och även invandrarpolitiska program som är skrivna av båda två partierna.

För att kunna göra det så kommer jag använda Carl Dahlströms (2004) beskrivning av åtta typer av invandrarpolitik. Anledningen till att jag gör detta är för att, som jag nämnt innan, invandrarpolitiken har utvecklats och förändrats sedan 1960-talet.

Frågan som jag vill behandla i den här uppsatsen lyder så här: *Hur har Folkpartiets och Socialdemokraternas invandrarpolitik förändrats sedan 1960-talet?*

1.3 Avgränsningar

Denna studie avgränsas till att beskriva och jämföra Folkpartiets och Socialdemokraternas invandrarpolitik. Anledningen till att jag valde dessa två partier var att partierna har olika ideologiska tankar och idéer när det gäller individen. Hela frågan handlar ju om individen. Intressant och veta hur och vad partierna tänker behandla individen. Det skulle bli mer intressant att jämföra både vänster och höger men pga. brist tiden och platsen i uppsatsen så gör jag inte det.

Tiden som jag kommer att börja med är 1960-talet. Alla partiprogram har inte antagits just vid början av årtalen. Även partiernas invandrarpolitiska program och rapporter om invandrarpolitik har antagits under olika tidsperioder. De partiprogrammen gällande Folkpartiet har antagits år 1962, 1972, 1982, 1990 och 1997. Det senaste partiprogrammet är

det som gäller för idag också, men har revideras år 1999, 2001, 2003 och 2007. Socialdemokraternas partiprogram har antagits år 1960, 1975, 1990 och 2001. Under 1980-talet fanns det inget nytt partiprogram utan det var 1975 års program som gällde fram till 1990.

Jag kommer att göra en beskrivning av de båda invandrapolitiska program och partiprogram som har antagits sedan 1960-talet, när det gäller deras invandrapolitik. Sedan kommer jag att jämföra dessa två program med varandra i en tabell där jag placerar partierna, vilken invandrapolitik de hade under de tider då partiprogrammen antogs och sedan se hur partiernas invandrapolitik har utvecklats.

1.4 Disposition

Nästa kapitel, kapitel 2.1 handlar om metodologi och metod. Här beskriver jag de olika metoder jag använder till uppsatsen. I kapitel 2.2 skriver jag om vilka material jag har använt. I det tredje kapitlet skriver jag om teori. Här skriver jag först om svensk invandrapolitik sedan 1960-talet. Sedan kommer jag att skriva om min analysverktyg. Här skriver jag teorin som jag har valt att använda och de åtta typer av invandrapolitik.

I kapitel fyra, analysen, börjar jag med att analysera Folkpartiets invandrapolitik från 1960-talet. Jag gör samma sak när det gäller Socialdemokraterna.

I femte kapitlet är det avslutningen som gäller. Här ska resultat och slutsatser presenteras. Jag kommer även att i ett kapitel skriva mina egna reflektioner kring uppsatsen.

I sista kapitlet ska jag presentera mina referenser som jag har använt.

2. Metod

2.1 Metod

I min studie kommer jag att använda mig av idéanalys. Med idéanalys, enligt Bergström & Boréus, menas att analysobjektet är en eller flera politiska ideologier. För att jag ska kunna jämföra båda partiprogram med varandra bör jag använda mig av den komparativa metoden också.

Idag har politiken och idéer en stark koppling med varandra och de politiska idéer formar en övertygelse hos oss människor och med hjälp av det kan vi sträva efter samhällets utveckling. Jag kommer att beskriva och analysera båda partiernas invandrapolitik.

Det finns olika inriktningar när det gäller idé- och ideologiforskningen. Den ena inriktningen handlar om att man analyserar *aktörer* (t.ex. att man undersöker ett partis ideologiska utveckling under en specifik tid) eller *idéer* (t.ex. att analysera idéer i debatter eller på något sak- eller politiskområde) (Bergström & Boréus 2005: 155). I min uppsats kommer jag att analysera Folkpartiet och Socialdemokraternas idéer när det gäller deras invandrapolitik under en längre period.

När det gäller den andra metoden, den komparativa, så kommer jag använda mig av den för att jämföra båda partiernas program med varandra. Den hjälper mig också att göra det tydligt för vad det finns för skillnader mellan båda partiernas program, och skillnader i respektive partier under den långa perioden.

Enligt Thomas Denk (2002: 7-8), det som känneteknar komparativa studier är att man får en förståelse för politiska system, deras uppbyggnad, orsaker och betydelser. Man vill alltså se om det finns skillnader eller likheter mellan länder som är viktiga att studera (Denk 2002: 7-8). I det fallet som jag har så jämför jag inte några länder, utan det är två partiprogram.

Det finns tre olika typer av komparativ metod som man kan välja att använda; *beskrivande*-, *förklarande*- och/eller *prediktionsstudier*. Eftersom jag inte kommer att ge någon förklaring

till varför Socialdemokraterna eller Folkpartiet har haft någon speciell invandrapolitik, så kommer jag att använda mig av den beskrivande. Vid genomförandet av den komparativa studie så kommer jag att använda *komparativa typologier*, vilket innebär att de två partierna delas in i grupper där likheter och skillnader mellan de identifieras (Ibid.: 8). Här kommer det att ritas två typer av typologier. I den ena typologin placeras åtta typer av invandrapolitik samt tre dimensioner som presenteras i Dahlströms bok. I den andra typologin placeras in båda partierna och typ av invandrapolitik.

Förklarande studie skiljer sig från det beskrivande eftersom den förklarande syftar till att kartlägga situationen och förklarar varför situationen ser ut som den gör. En beskrivande studie säger till oss vad det finns för likheter och skillnader mellan t.ex. två eller flera länder (Ibid.: 12). Prediktionsstudie är mycket lik med den förklarande. Prediktionsstudier, som förklarande studier, utgår ifrån teorier till orsaksrelationer. Skillnaden mellan förklarande- och prediktionsstudier är att den förklarande ger en förklaring om tidigare eller nuvarande situationer, medan prediktionsstudie förklarar framtida situationer (Ibid.: 20). Detta är också en av orsakerna att jag inte väljer de två sistnämnda komparativa studier.

2.2 Material och källkritik

Material som jag kommer att använda är av två typer. Den ena är Folkpartiets och Socialdemokraternas partiprogram från 1960-talet fram till 2000-talet. Partiernas program är antagna under olika tider, dvs. vissa partiprogram är inte antagna exakt vid början av årtalet. De äldre partiprogram har skickats från båda två partierna, eftersom de är inte tillgängliga i partiernas hemsida. Socialdemokraternas partiprogram sedan 1960-talet finns tillgänglig på *arbetarrörelsens* arkiv och bibliotek.

Den andra typen av material är partiernas invandrapolitik och rapporter om partiernas invandrapolitik från 1960-talet fram tills idag. Den här typen av material använder jag eftersom partiprogrammen enbart räcker inte till att beskriva om invandrapolitik. Det förekommer inte särskilt mycket om invandrapolitik i alla partiprogram.

Partiprogrammen är alltså mina primära källor. Jag kallar invandrapolitiska program och rapporter om invandrapolitik för sekundära källor eftersom mycket som förekommer i rapporter och invandrarprogrammen är hämtade från andra källor. Detta gäller alltså både Folkpartiet och Socialdemokraterna.

3. Teori

3.1 Svensk invandrapolitik

Med invandrapolitik menar man de åtgärder som staten tar för att göra det lättare för invandrare att komma in i det svenska samhället. Den svenska invandrapolitiken har förändrats sedan 1960- och 1970-talet. Detta beror mycket på att under olika tidsperioder har det kommit olika typer av invandrare till Sverige. Som jag nämnde innan att invandrare som kom vid 1960-talet var arbetskraftsinvandrare. Dessa personer assimilerades ganska fort i det svenska samhället. Invandrarna fick möjlighet att leva på samma standardnivå som den inhemska befolkningen. Under den förda assimilatoriska politiken, 1960 fram till 1975, skulle målet om jämlikhet förverkligas genom en generell välfärdspolitik. Svenska språket, och information om det svenska samhället borde vara den enda vägen för invandrare till att medverka den svenska politiken (Prop. 1997/98:16 s. 15).

De kulturella traditioner, språk, och även kontakter med det egna modersmålet var mycket viktiga. Men staten hade inte möjlighet att ge något stöd till vissa grupper. Staten hade inte heller möjlighet att ha några särskilda arrangemang för dessa grupper. Därför var det viktigt för de som invandrade till Sverige att assimileras eller återvända till sina hemländer.

Beslut om ett klart avstånd från assimilationspolitiken antogs av riksdagen år 1975 på grundval av invandrarutredningens betänkande (SOU 1974:69). Beslutet om den nya invandrapolitiken innebar också att invandrares kulturella och språkliga bakgrund skulle erkännas och främjas.

År 1986 fattade riksdagen ett nytt beslut om den samlade invandrapolitiken, och det började talas om invandrapolitik istället för minoritetspolitik. Även här skulle de som bodde i Sverige ha en gemensam referensram och ett gemensamt språk. De invandrapolitiska målen (valfrihet, samverkan och jämlikhet) skulle leda till respekt för den enskildes identitet och

integritet, /.../ (prop. 85/86:98). De invandrapolitiska målen innebar också att man skulle erkänna, stödja och främja invandrarnas språkliga och kulturella bakgrund. På grund av den nya propositionen infördes en ny lag om etnisk diskriminering av en Diskrimineringsombudsman (DO). Detta gjorde också att stödet till massmedia och litteratur på invandrarspråk förstärktes (Demker 1999: 104-105).

1990-talet skapade ännu fler utmaningar både för den svenska invandrings- och invandrapolitik pga. massinvandringen från bl.a. f d Jugoslavien och även andra delar av världen. Lågkonjunkturen var också på gång, vilket gjorde att arbetslösheten bland invandrare ökade.

Den borgerliga regeringen som kom till makten hösten 1991, fattade i januari 1993 ett beslut att tillsätta en parlamentarisk utredning för att se över invandrar- och flyktingpolitiken. Riksdags revisorer menade i sin rapport att invandrapolitiken i internationell jämförelse visade goda resultat. De menade också att det fanns anledning att göra en översyn för framtiden. Enligt regeringen var denna utredning viktig för att känna en växande oro inför de svårigheter många invandrare har (Borevi 2002: 113-119). Regeringen hann inte presentera sina slutsatser i utredningen för att den blev upplöst av den socialdemokratiska regeringen. Den nya regeringen som tillträdde år 1994, tillsatte två nya utredningar, den ena tog ansvar för flyktingfrågan och den andra för invandrarfrågan (Demker 1999: 106).

Invandrapolitiska kommittén presenterade sitt slutbetänkande våren 1996. I utredningen sades att integrationspolitiken bör rikta sig in på de nyanlända invandrare under de första fem åren i syfte till integration. Detta innebar också att individuella introduktionsprogram skulle ge alla nyanlända invandrare bästa möjliga förutsättningar att kunna leva och arbeta med samma villkor som den inhemska befolkningen (ibid.: 107).

I regeringens proposition 1997/98:16 var regeringens förslag att integrationspolitikens mål var lika rättigheter och möjligheter för alla medborgare oavsett etnisk och kulturell bakgrund, en samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund, samt en utveckling som kännetecknades av respekt och tolerans där alla är delaktiga och medansvariga för (prop. 1997/98:16 s. 21).

3.2 Analysverktyg

Carl Dahlström, *Nästan välkomna – invandrarpolitikens retorik och praktik 2004*, har en av de teorier som jag kommer att använda. Dahlström beskriver olika typer av invandrarpolitik. Jag kommer att tillämpa denna till att se vad de två nämnda politiska partierna har för invandrarpolitik istället för att se vad själva staten har. Lite senare i kapitlet gör jag en tydligare beskrivning av de alla invandrarpolitik Dahlström tar upp.

Marie Demker och Cecilia Malmström, *Ingenmansland 1999*, gör en beskrivning om flyktingar och invandrare som har kommit till Sverige sedan 1950-talet. De nämner också innebörden av definitionen ”flykting”. Förklaringen som författarna ger är den som är internationellt accepterad av FN:s Genevénventionen från 1951. En flykting är den som med anledning av fruktan eller förföljelser på grund av sin ras, religion, nationalitet, tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller på grund av sina politiska åsikter inte kan/vill återvända till sitt hemland. I definitionen ingår inte de personer som har flyttat från sina hemländer på grund av t.ex. krig eller naturkatastrofer, dvs. ”skyddsökande” som vi i Sverige kallar (Demker 1999: 40).

Karin Borevi, *Välfärdsstaten i det mångkulturella samhället 2002*, pratar mest om medborgarskapet och medborgarskapsreglerna i det mångkulturella samhället. Den engelske sociologen och liberalen Thomas Humphrey Marshall pratade på 1950-talet om tre grader eller nivåer av medborgarskap; *civilt*, *politiskt* och *socialt*. Den första uppkom på 1700-talet och innebar då allas rätt inför lagen. Den andra, politiskt, som skedde under 1800-talet innebar att det gällde politiska för alla medborgare. Man fick rätten att rösta och kandidera sig. Den tredje uppkom vid 1900-talet och innebar att medborgarskapet utvidgades till att man hade rätt till även vissa sociala rättigheter. Att vara medborgare i ett land innebär inte att man endast har rätt till civila eller politiska rättigheter, utan även de sociala (Borevi 2002: 10-11).

Att få medborgarskap i ett samhälle som är mångkulturell som Sverige, har inte bara med rättigheter att göra. Idag pratar man mycket om den nationella identiteten och kulturell tillhörighet (Ibid.: 22-23). Medborgarskapslagar skiljer sig först från ett stat till en annan. En stat som utgår från det ”etniska” nationsbegreppet fungerar som exkluderande gentemot andra minoriteter som tillhör olika etniska grupper. Här delar alla medborgare samma etniska tillhörighet. Staten som utgår från ett ”civilt” nationsbegrepp inkluderar alla invånare, även de

som tillhör etniska minoriteter, i sin integrationsprojekt. I den här staten är individens integration till en medborgargemenskap inte beroende av deras etniska tillhörighet. Som Borevi nämner så i en demokrati ska man inte kräva att individer tillhör en viss etnisk eller kulturell grupp för att delta i det politiska gemenskapen (Ibid.: 25-26).

Sverige har och är ett av de länder som främjar minoritetskulturer. Med detta menas bl.a. att vissa lagar som stiftas tillämpas inte på några vissa grupper. Som exempel tar Borevi Sikher, som på grund av religiösa skäl har dispens från lagen att använda hjälm medan de kör motorcykel. Ett annat exempel är slaktregler när det gäller judar eller muslimer. Dessa rättigheter som minoriteter har kallas för ”civila rättigheter” (Ibid.: 28-29).

Andra typer av rättigheter kallas för politiska- och sociala rättigheter. Med politiska menas att dessa rättigheter bör kompletteras med utgångspunkt i det mångkulturella samhället. Man strävar efter att ge minoritetsgrupper jämlika möjligheter till att ha inflytande i politiken. Med sociala rättigheter menas att etniska minoriteter får möjligheter till att bevara sina kulturer. Statligt stöd till litteratur och film på minoritetsspråk, kan ges till minoritetsgrupper. Även stöd till privata skolor, daghem och stöd till undervisning på invandrarhemspråk i vanliga skolor är vanliga i en mångkulturell politik (Ibid.: 29-31).

När det gäller Demkers teori så är hon mest koncentrerad på invandringspolitik. Hon har som Borevi mycket relevant information som jag har använt mig av. Informationen handlar mycket om invandrapolitik som Sverige har haft.

Varför jag använder Carl Dahlströms teori och tycker att den passar min uppsats är för att Dahlström ger en mycket tydlig bild av de olika invandrapolitik som finns. Dessutom så förklarar han vilka krav bör uppfyllas för att en viss invandrapolitik skall uppnås.

För att möjliggöra en jämförelse mellan Folkpartiets och Socialdemokraternas invandrapolitik så använder jag mig av tre dimensioner som presenteras i Dahlströms bok; **kulturell/juridisk, inkluderande/exkluderande** och **selektiv/generell**. Dessa dimensioner presenteras (lite senare i kapitlet) i en tabell med de åtta typer av invandrapolitik som också beskrivs i Dahlströms bok. De åtta typer av invandrapolitik är: **mångkulturell politik, segregationspolitik, identitetspolitik, assimilationspolitik, residualistiskpolitik, nationell residualistiskpolitik, universalistisk politik** och **nationell universalistisk politik**. I den andra tabellen skall jag presentera vilket parti har haft en viss typ av invandrapolitik under en viss tid.

Tabell 3.2.1 Åtta typer av invandrarpolitik och tre typer av dimensioner

Typer av invandrarpolitik	Kulturell & Juridisk	Inkluderande & Exkluderande	Selektiv & Generell
Mångkulturellpolitik	Kulturell	Inkluderande	Selektiv
Segregationspolitik	Kulturell	Exkluderande	Selektiv
Identitetspolitik	Kulturell	Inkluderande	Generell
Assimilationspolitik	Kulturell	Exkluderande	Generell
Residualistisk politik	Juridisk	Inkluderande	Selektiv
Nationell residualistisk politik	Juridisk	Exkluderande	Selektiv
Universalistisk politik	Juridisk	Inkluderande	Generell
Nationell universalistisk politik	Juridisk	Exkluderande	Generell

I tabell 3.2.1 placeras invandrarpolitiska dimensioner. Dahlström ger en beskrivning för varje typ av invandrarpolitik (Dahlström 2004: 40). Tabell 3.2.1 kommer inte med i analyskapitlet eftersom man vet nu vilka dimensioner passar in med de typer av invandrarpolitik.

Tabell 3.2.2 Vilken typ av invandrarpolitik har partierna haft under respektive tid?

Politiska partier	1960	1970	1980	1990	2000
Folkpartiet					
Socialdemokraterna					

Det som jag kommer att göra i analysen är att rita en tabell och placera in årtalen (1960, 1970, 1980, 1990 och 2000), och båda partierna, samt vilken invandrarpolitik partierna har haft under de årtalen som jag nämnt.

Med den första dimensionen (kulturell/juridisk) menas om staten tar något ansvar för de etniska gemenskaper som finns i samhället, eller om staten tar ansvar för enskilda individer.

Med den kulturella menas om staten ansvarar för att sammanhålla de etniska, religiösa eller kulturella grupper i samhället. Detta kan både handla om staten har något särskilt ansvar för majoritetsgruppens kulturella samhörighet, och om att staten har samma ansvar för en eller flera minoritetsgrupper.

Med den juridiska menas att det är lagar och regler och de sociala rättigheter som utformar den enskilde som politisk subjekt. I det här fallet tas det ingen hänsyn till särskilda kulturella, etniska eller religiösa grupper när det är lagar som tillämpas. Det finns inte heller någon särskild representation för sådana grupper och det tas inte heller några särskilda stödåtgärder för dem (Ibid.: 37-38).

Den andra typen av dimensionen (inkludera/exkludera) handlar om staten strävar efter att inkludera eller exkludera minoritetsgrupper i den större samhällsgemenskapen. Den politiken som drivs är månkulturell om staten stödjer både majoritets och minoritetsgruppen. Medan politiken är assimilatorisk om staten stödjer endast majoritetsgruppen (Ibid.: 38).

Den tredje dimensionen (selektiv/generell) handlar om statens politik för att uppnå sina invandrapolitiska mål. Här nämner författaren två olika åtgärder; de selektiva och generella. Med selektiva menas att man prövar särskilda grupper i samhället. Man utsätter vissa grupper för prövning. Problemet här är att man pratar om Vi och Dom, eftersom det är vissa personer som utpekas och utsätts för granskning. Med den generella åtgärden menar man sådan prövning som är tillgänglig för alla grupper i samhället (Ibid.: 39).

Det som jag tycker borde utvecklas mer i Dahlstörms olika typer av invandrapolitik är att ”mäta” de olika dimensionerna, som jag nämnde ovan. Att en stat, eller ett parti vidtar aktiva åtgärder för att bevara olika minoritetskulturer är svårt mäta. I partiernas invandrapolitik sker det förändringar hela tiden. En gång kan det förekomma att ett parti vill bevara och ge stöd till de olika kulturer och minoriteternas språk för att de berikar Sverige. En annan gång kan det stå att man vill ge stöd till olika religiösa samfund och behandla de likvärdigt. Detsamma gäller de andra dimensionerna. Det är svårt att veta vad som exakt bör uppfyllas för att en stat ska ha inkluderande eller exkluderande, selektiv eller generell politik.

4. Analys

4.1 Folkpartiets invandrapolitik 1960 – 2000

I Folkpartiets partiprogram 1962 talas det inget speciellt om invandrare eller invandrargrupper. Det som förekommer i programmet är mest om individens fri- och rättighet. Partiet menar att alla medborgarnas fri- och rättigheter skall skyddas i grundlagen. Man är också för allas rätt till trosfrihet, yttrande- och tryckfrihet, osv. En annan viktig sak som nämns i partiprogrammet är att de andliga och etiska värden som kristen kultur och humanistisk syn skapar skall bevaras och aktas.

I Folkpartiets arbetsgrupps PM rörande invandrarfrågor 1968, talas det mycket om hur partiet vill behandla invandrare. Det finns ingen tvekan om att partiet vill att invandrarna som är bosatta i Sverige ska ha samma rättigheter och möjligheter som infödda svenskar. Partiet använder en kulturell politik eftersom man vill att de invandrare som har en annan tro än den kristna får möjlighet att bedriva och delta i andra (sina) religionundervisningar. ”/.../ de invandrare vars barn är befriade från kristendom och istället bedriver andra religionstudier bör erhålla statsanslag för denna undervisning som kan ha formen av kvällsundervisning, samlingar under skoltid, veckoslutskurser och sommarläger” (partiets arbetsgrupp 1986: s. 16).

När det gäller minoritetsgruppens språk så skall det finnas särskilda skolor som omfattar låg- och mellanstadiet av grundskolan där undervisningen sker både på etniska och svenska. Folkpartiet menar att det är viktigt för invandrare som tänker återvända till sina hemländer att kunna sitt eget språk. Därför är det viktigt att möjligheterna att läsa invandrarspråk ökas.

Partiet vill också att invandrare skall kunna engagera sig i politiska partier. ”Folkpartiet bör avskaffa kravet på svenskt medborgarskap för medlemskap i partiet” (Ibid.: 20). Partiet vill att det ska bli möjligt för alla att kunna bli medlemmar i partier.

I frågan om vilka som får vistas i Sverige tar Folkpartiet selektiva åtgärder eftersom de åtgärder som man vill ta gäller för vissa grupper i samhället och inte alla. Villkoren för invandrare som kommer från utomnordiska länder och som vill bosätta sig eller arbeta i Sverige är inte som invandrare från nordiska länder. För de som kommer från ett annat land än Island, Danmark, Norge eller Finland, skall ha pass eller någon annan identitetshandling, visum för viss tid (högst 3 månader), arbetstillstånd som skall sökas innan inresan, osv. Har den som invandrat till Sverige inget tillstånd så får den avvisning. Av-/utvisning gäller ej den som är politisk flykting som riskerar bli utsatt för politisk förföljelse i sitt hemland.

Man kan konstatera att Folkpartiets invandrapolitik under 1960-talet var en mångkulturell politik. Sådan politik, enligt Dahlström, innebär att minoritetsgrupperna får särskilt goda villkor med hjälp av selektiva medel, för att inkluderas i samhällsgemenskapen. I den mångkulturella politiken får minoriteternas organisationer ett särskilt stöd och representation i valda eller korporativa organ. I den mångkulturella politiken är statens ansvar kulturell, politiken är inkluderande och en generell politik (Dahlström 2004: 40 och 41). Det var ungefär så partiet ville ha. Som jag nämnde ovan så vill partiet ge stöd åt religiösa och etniska grupper i samhället. Minoritetsgrupperna får alltså ta del av de sociala- och politiska rättigheter som Borevi nämner och som jag har nämnt ovan. Det sägs inget om att endast den inhemska befolkningens kultur, religion och språk bejakas. Utan även de andra. Man vill också få invandrare att komma in i det politiska livet samt påverka samhället och underlätta för de att bli medlemmar i politiska partier genom att avskaffa kravet på medborgarskap.

För invandrare från icke-nordiska länder som kom till Sverige gällde andra åtgärder än för invandrare från nordiska länder. För grannländerna var det mycket enkelt att komma till Sverige och jobba. För de andra invandrare gällde flera krav, bl.a. pass, arbetstillstånd, visum, bostadstillstånd, mm.

I partiprogrammet 1972 skriver partiet om att invandrarna skall få stöd från skolan för att kunna komma in i det svenska samhället utan att bli av med sina språkliga eller kulturella egenart. När det gäller andra trossamfund vill partiet att även dessa skall få stöd och behandlas likvärdig som svenska kyrkan. Att påverka makten och besluten är alla medborgarnas rättighet, menar partiet.

”Sverige har blivit ett mångkulturellt samhälle, vilket är positivt för vårt land och berikar vårt kulturella liv. Vi är alla överens om att invandrarnas *möjlighet* att behålla sitt eget kulturliv skall främjas” Invandrarpolitiskt program (1979), s. 10).

I Folkpartiets invandrarpolitiskt program (1979) skrivs det att samverkan och öppenhet mellan olika minoritetsgrupper, och mellan dessa och majoritetsbefolkningen ger ett rikare samhällsliv, eftersom invandrarnas erfarenheter och kulturtraditioner ger det svenska samhället nya idéer. Därför tycker Folkpartiet att ”invandrare och svenskar har ett gemensamt ansvar för det svenska samhället och dess utveckling. Det förutsätter att invandraren på lika villkor ges möjligheter att delta i olika samhällsaktiviteter och att hans eller hennes egenskaper och kunnande ta tillvara” (Ibid.: 13). Partiet tycker också invandrarnas deltagande i svenska samhällsdebatten och det politiska livet är mycket viktigt. Man vill inkludera invandrare som har olika bakgrund och erfarenheter. Man vill också att även andra partier skall ge möjlighet till invandrare att komma in i det politiska livet och bli aktiva, samt kunna få olika poster.

Partiet tycker att många svårigheter som drabbar invandrare påverkar även andra grupper i samhället. Därför är det viktigt att generella insatser tas för att motverka dessa problem. Åtgärderna som finns ska inte gälla för en viss grupp i samhället, utan de ska vara för allmänheten. ”En utgångspunkt måste vara att den myndighet som har ansvar för ett visst område i allmänhet skall även ha detta ansvar när det gäller minoriteter och invandrare” (Ibid.: 14). Som exempel menar partiet AMS och Socialstyrelsen. Detta ger en tydlig bild på att partiet använder en generell politik som innebär att de åtgärder som tas är sådana som är tillgängliga för alla i samhället.

Det är viktigt för invandrare att kunna behålla och utveckla sin kultur, anser partiet. Detta kan man göra genom att bilda egna föreningar. Partiet tycker att dessa föreningar skall få stöd från kommunerna för att hålla dessa föreningar vid liv. Det samma gäller invandrarnas religionsutövning. Partiet vill att ansvaret som tas för majoriteten tas även för minoritetsgrupper.

Under 1970-talet verkade Folkpartiet för identitetspolitik. Identitetspolitik innebär att alla typer av religiösa samfund och grupper har tillgång till samhällsstöd på samma villkor.

Kraven på identitetspolitik är att statens ansvar är kulturell, en inkluderande politik och en politik där åtgärderna är generella (Dahlström 2004: 40 och 41). För Folkpartiet var det viktigt att invandrarna kunde behålla och utveckla sina kulturer. Därför ville man uppmana olika grupper att bilda egna föreningar med hjälp av kommunernas stöd. man var också mycket för invandrarnas deltagande i det politiska livet, med tanke på att invandrare hade olika bakgrund. De åtgärder som t.ex. AMS och Socialstyrelsen tog skulle vara för allmänheten och inte bara en viss grupp i samhället.

I 1982 års partiprogram händer det nya förändringar. Partiet vill att det skall tas samma ansvar för minoritetsgrupper som majoritets. Partiet vill ge ett aktivt stöd till minoritetsgrupper för att de ska kunna bevara och utveckla sina egna kultur. Dessutom så tycker partiet att trossamfunden skall stödjas eftersom de spelar en viktig roll i samhället. I sitt invandrapolitiska program (1988), menar partiet att skyddet för minoriteters religionsutövning i Sverige är inte tillräcklig stark. ”Ett exempel på detta är judiska och muslimska trosbekännarens rätt att följa sina traditionella regler för djurslakt” (Invandrapolitiskt program (1988): s. 23). Partiet menar att dessa sedvänjor skall skyddas.

De invandrare, enligt partiprogrammet 1982, som kommer till Sverige skall genomgå en prövning för att få en bedömning efter graden av förföljelse de riskerar att utsättas för i sina hemländer. Dessa åtgärder riktas alltså till vissa grupper i samhället.

Det är också viktigt att invandrare inkluderas i den större samhällsgemenskapen. Partiet anser att det politiska livet i Sverige är i behov av invandrarnas deltagande, där invandrare och svenskar har ett gemensamt ansvar för det svenska samhället och dess utveckling.

Under 1980-talet använder partiet samma invandrapolitik som 1960, dvs. mångkulturell politik. Även under detta årtalet ansåg man att andra kulturer var i behov av stöd för att bevaras och utvecklas. Man ville också lägga mer vikt på stärka religionsutövningen i Sverige eftersom man ansåg att den inte var tillräcklig stark.

I partiprogrammet 1990 menar partiet att alla flyktingar har samma rätt till frihet och demokrati så som vi själva. Den invandrare som söker asyl i Sverige skall garanteras samma rättssäkerhet och respekt som vi kräver för egen del. Partiet menar också att synen på

statsmakten utgår från bl.a. att de enskilda individer behandlas lika, och att statens ingrepp och verksamhet skall vara generell. I invandrapolitiska programet (1994), menas det att en framgångsrik invandrapolitik innebär att oavsett om man är svensk eller invandrare så skall man acceptera att vi lever i ett öppet samhälle med gemensamma normer. Det innebär också att svensk lag gäller för alla. Alla ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter.

Sverige blir rikare på att ha invandrare, menar partiet i sitt partiprogram, genom att mångfalden ökar när människor med olika språk, idéer och sedvänjor bosätter sig i Sverige. Minoritetskulturer bör främjas och få stöd, samtidigt som det äldre kulturarvet hålls levande. Folkpartiet tycker att med hjälp av kulturell mångfald ökas den enskildes valmöjligheter till nya upplevelser och en ny förståelse av sig själv och sin omgivning. I Folkpartiets Riksorganisations faktablad 90:6 *Solidaritet med flyktingar och invandrare*, menar partiet att villkoren för invandrare bör förbättras och stöd till invandrarsamfunden förstärkas. Staten bör även ge statsbidrag till fristående skolor som undervisar på ett annat språk än det svenska. Partiet är inte bara för en religiös eller kulturell mångfald, utan även politisk.

Folkpartiets invandrapolitik under 1990-talet, var som 1970-talets identitetspolitik. Partiet ville ta samma ansvar för minoritetsgrupper som majoriteten eftersom man ansåg att Sverige blev rikare på invandrare. Det var inte bara invandrarkulturer som var välkomna, utan man välkomnade invandrare till det politiska livet. En generell politik var viktig för att man ansåg att svenskar och invandrare hade samma rätt till demokrati, frihet, respekt och rättssäkerhet. Man ville att staten skulle behandla alla individer lika.

I partiprogrammet 1997, som har senast reviderats 2007, förekommer det vid flera tillfällen att partiet vill ha särskilda åtgärder för bl.a. invandrare, ungdomar, handikappade och långtidsarbetare.

Partiet tycker att mångfald är något gott, som ökar möjligheter för ett öppet samhälle där vi kan lära av varandra. Samtidigt så tycker partiet att mångfald kan leda till problem och samhällsligt misslyckande, när arbetslösheten och bidragsberoende bland invandrare ökar. Åtgärderna som Folkpartiet vill ta är alltså riktade till arbetslösa och bidragsberoende invandrare. När det gäller socialbidragstagare kräver partiet att dessa deltar i aktiviteter (utbildning, praktik eller organiserad jobbsökning), som erbjuds av kommunerna, minst fem

dagar i veckan. På det sättet kan många invandrare komma in i arbetsmarknaden, kunna språket och bli av med socialbidraget (Folkpartiets integrationsarbetsgrupp (2008), s. 27).

För de invandrare som söker svenskt medborgarskap så ska de ha genomgått medborgarkursen och bevisat att den har tagit del av introduktioner till det svenska samhället. Prövningen är individuell och ser till att man vet vilka rättigheter och skyldigheter man har. Sedan efter att man har fått svenskt medborgarskap så är det upp till var och en att leva som den själv vill (Ibid.: 7 och 18).

Att delta i politiken är mycket viktigt för Folkpartiet, menar partiet i sitt partiprogram. Man vill minska och utveckla avståndet mellan politiker och medborgarna genom att ha fler förtroendevalda i Sverige. Det behövs också fler fritidspolitiker i alla ålderar, kvinnor och män, infödda svenskar och invandrare. Alla människor, oavsett etnisk tillhörighet, har samma rättigheter och skyldigheter.

En annan sak som också är viktig är att partiet vill skärpa lagstiftningen och tillämpning av lagar med syfte att skydda etniska och andra minoritetsgrupper. I frågan om invandrare och arbetsmarknaden vill Folkpartiet att lagen om etnisk diskriminering skall skärpas så att invandrare får det arbete som passar deras förutsättningar.

Folkpartiet vill ta hänsyn till religiösa och kulturella minoriteter, deras regler, normer och traditioner, under förutsättning att kvinnor och män behandlas lika och att kvinnans ställning ej kränks (Folkpartiets integrationsarbetsgrupp (2008), s. 20).

Man vill också främja och förstärka de olika minoriternas kulturarv samt bevara religiösa friskolor, där elever garanteras en god och allsidig undervisning och där läroplaner och kunskapsmålen är samma som i vanliga skolor (Ibid.: 39).

I nuläget har partiet en mångkulturell politik. Partiet vill ta ansvar för olika religiösa, etniska och kulturella grupper i samhället. Man vill också skärpa lagar så att etniska eller minoritetsgrupper skyddas. Folkpartiet vill också ge samma rättigheter till invandrare som svenskar att kunna delta i det politiska livet. Som jag har förklarat ovan så riktas särskilda

prövningar till olika grupper i samhället. Exempel på detta är när man ska ansöka om svenskt medborgarskap eller ta del av socialbidrag.

4.2 Socialdemokraternas invandrapolitik 1960 – 2000

I Socialdemokraternas partiprogram 1960 talas det inget speciellt om invandrare. Inte heller om hur man skall behandla nya människor som kommer till Sverige. Det mesta som har skrivits om är arbetsmarknaden och klasskillnaderna i samhället. Det enda som är klart i partiprogrammet är att man vill att alla människor, oavsett ras, kön, samhällsställning eller språk, skall behandlas lika. Man vill alltså inte utsätta någon viss grupp för någon prövning. Prövningen är tillgänglig för alla i samhället. På grund av brist på material så är det inte möjligt för mig att beskriva vilken invandrapolitik Socialdemokraterna hade under 1960-talet. Det enda tillgängliga material var partiprogrammet, och där förekommer det inget speciellt om invandrare.

Enligt den socialdemokratiska partistyrelsen (1971) om *Invandrarfrågor*, menar partiet att invandrare ska få kunskaper i svenska och om hur samhället fungerar. Partiet tycker också att det är viktigt att samhället ska ha ansvar för att invandrare får behålla kontakten med sitt gamla hemlands språk och kultur. Invandrarorganisationer får också stöd av samhället för sin verksamhet. Även religiösa verksamhet som drivs av invandrare ska få stöd. Exempel på sådana verksamhet är bl.a. invandrarkyrkorna (Partistyrelsen 1971: 10 och 14).

Vilkor för invandrare är i stort sett samma som för svenskar. De har samma möjligheter och skyldigheter som svenska medborgare. Men det är inte alla rättigheter som invandrare har. De kan inte påverka det politiska livet eftersom de har ingen rösträtt i allmänna val, och de kan inte heller göra värnplikt i Sverige.

Som Folkpartiets invandrapolitik 1960, vill Socialdemokraterna införa olika villkor för invandrare från olika nordiska länder, och invandrare från icke-nordiska länder. För den första gruppen kan de utan tillstånd arbeta och bostätta sig i Sverige, medan för den senare gruppen

krävs det att de måste ha fått arbetstillstånd innan inresan. Kravet på arbetstillstånd kan göras för "särskilda skäl" (Ibid.: 16-17).

När det gäller svenskt medborgarskap så är kraven att man ska kunna visa att man kan försörja sig och sin familj samt visa intyg på att man kan svenska. För en nordbo krävs det att den har vistats i Sverige i tre år, medan sju år för en icke-nordbor.

I partiprogrammet 1975 skriver Socialdemokraterna att man är för allas deltagande i den demokratiska processen och att alla skall få fatta beslut och ta ansvar. Man är även här för allas lika rättigheter oavsett kön, ras eller språk.

Arbete, bostäder och social trygghet för invandrare på samma villkor som svenska medborgare. Socialdemokraterna vill inkludera invandrare i det politiska livet. Man vill ge de kommunalrösträtt och valbarhet till kommunala förtroendeposter.

Enligt invandrapolitiska programmet (1977), *Förslag till invandrapolitiskt program*, tycker partiet att samhället måste respektera och stödja de olika etniska gruppernas strävanden till en egen kulturell och språklig verksamhet. Stödet till dessa invandrarorganisationer måste utvecklas också. Detta förekommer även i partiprogrammet.

Partiet tycker också att invandrarnas och minoriteternas möjligheter att delta i politiska beslut och påverkan i det politiska arbetet måste förbättras och förstärkas.

Socialdemokraterna anser att under deras ställning har invandrarnas rättsliga ställning steg för steg förbättrats, och att utländska medborgare som bor i Sverige har i praktiken blivit jämställda med svenska medborgare på alla samhällsområden. "Utgångspunkten har varit att sedan en utomnordisk invandrare väl har fått tillstånd att vistas och arbeta här så ska i princip samma rättigheter gälla som för svenska medborgare" (Invandrapolitiskt program (1977), 22). Man vill också förbättra mottagandet av flyktingar samt att de berörda myndigheterna samverkar bättre för att ge flyktingarna stöd, information, utbildning, arbete och bostad (Ibid.: 20-21 och 25).

Man kan sammanfatta att socialdemokraternas invandrapolitik under och fram till slutet av 1970-talet var identitetspolitik. Den här politiken hade även Folkpartiet under 1970-talet. Man är för och stödjer minoriteternas kulturella organisationer och religiösa trossamfund. Man strävar också för ett samhälle där alla, invandrarna som svenskar, är deltagande i samhällsutvecklingen och det politiska livet. När det gäller behandlandet av minoriteter så vill man behandla alla lika, med samma villkor och åtgärder som är tillgängliga för alla i samhället.

Invandrapolitiska programmet (1977), *Förslag till invandrapolitiskt program*, antogs år 1978 av socialdemokratiska partikongressen som sedan kompletterades med de beslut som fattades av 1981 års kongress. Arbetet med invandrarfrågor inleddes efter 1975 års kongress och sedan blev Socialdemokraternas invandrapolitiskt program år 1982.

I en artikel, *20 frågor och 20 svar* (1988), skriver Socialdemokraterna om att för invandrare och svenskar är de generella välfärdsfrågorna centrala. Invandrarna har som svenskar rätt till arbete, bostäder, omsorg, vård, utbildning, och en bra miljö. Även alla resurser som skapas genom allas insatser ska fördelas jämlikt. Därför kan man säga att Socialdemokraternas invandrapolitik under 1980-talet var identitetspolitik.

Enligt partiprogrammet 1990 bidrar invandrare och flyktingar med sina språkliga bakgrund och erfarenheter till en utveckling i pluralistisk riktning. Socialdemokraterna vill därför främja den språkliga och kulturella mångfalden. Kulturverksamheter som bedrivs av invandrare ska få ekonomiskt stöd av samhället.

I partiprogrammet 1990 menar Socialdemokraterna att invandrare har samma rätt som svenska medborgare till arbete, bostäder och socialtrygghet. Invandrare har också kommunal rösträtt och är valbara till kommunala förtroendeposter. Socialdemokraterna har länge strävat efter att invandrare ska ha möjlighet att kunna rösta i riksdagsvalet. Förslaget har inte fått någon majoritet än, men invandrare bör utnyttja den kommunala rösträtten. Att rösta innebär också att man påverkar sin vardagstillvaro (Socialdemokraternas invandrapolitiskt program, 1990: 16). Att invandrare inte deltar i det politiska livet eller samhällsarbetet är inte ett invandrapolitikens fel, det är samhälleligt problem. ”Det finns en rad tecken på att invandrarnas delaktighet i det svenska samhället blivit allt svagare de senaste åren”

Invandrapolitiskt program (1992), 26). Politiska partierna bör hitta nya former så att även invandrare deltar i det politiska livet och samhällsutvecklingen (Invandrapolitiskt program (Ibid.: 26).

Som jag nämnt i texten ovan så menar socialdemokraterna att alla har samma rättigheter och skyldigheter. När det gäller socialbidrag så är det inte bara invandrare som får det. Det är även svenskar. Men för vissa invandrare som kommer hit "utblottade" kan behöva extra hjälp (Socialdemokraternas invandrapolitiskt program, 1990: 14).

Även 1990-talets invandrapolitik kan förklaras som identitetspolitik. Socialdemokraterna vill främja och stödja de olika kulturella grupperna och organisationerna i samhället. En gärningsman som begår brott kan inte bli annorlunda behandlad på grund av sin kulturell bakgrund. Svensk lag gäller för alla oavsett var man kommer ifrån.

Partiet är också för invandrarnas deltagande i det politiska livet och samhällsutvecklingen. Man vill även införa rösträtt i riksdagen för invandrare.

Sist men inte minst så vill partiet att invandrare som är i behov av ekonomiskt stöd ska få socialbidrag så som infödda svenskar. För vissa invandrare som kommer till Sverige kan de behöva lite extra ekonomiskt stöd.

I partiprogrammet (2001) menar Socialdemokraterna att de är för en integrationspolitik som bygger på öppenhet för mångfaldens möjligheter och respekt mellan invandrare och infödda. Dessutom menar partiet att kultur och religion bidrar till människors identitet och berikar samhällslivet. Dessa två, religion och kultur, skall bejakas i all den utsträckning den inte innebär begränsningar i andra människors rätt eller möjlighet att göra egna livsval.

Med tanke på den grundläggande rättigheten, religionsfriheten, är det självklart för Socialdemokraterna att alla människor måste ha rätt att utöva sin religion. Religion är viktig för många människor. Det viktiga är att alla trossamfund respekterar varandra. Det statliga stödet ska bidra till att skapa förutsättningar för trossamfönden att bedriva en aktiv och långsiktigt religiös verksamhet (Socialdemokraternas politik – Kyrkor och trossamfund).

Eftersom den demokratiska processen är mycket viktig, skall alla ha lika rätt att påverka den. I det socialdemokratiska samhället är alla delaktiga i både rättigheter och skyldigheter, och där alla ingår på samma villkor.

I sin välfärdspolitik menar partiet att de är för en generell välfärdspolitik där alla har rätt till att göra sina egna livsval, trygg och värdig ålderdom och att alla har rätt till en god bostad i en trygg och säker miljö. Socialdemokraterna menar i sin integrationspolitik att i samhället finns det inget "vi och dom". I samhället har alla kvinnor och män, oavsett religiösa eller kulturella bakgrund, lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter.

Socialdemokraternas 2000-talets invandrapolitik är även här identitetspolitik, och liknar mycket den förra politiken (1990-talet). Socialdemokraterna vill att stödet ges till alla religiösa samfund så som svenska kyrkan. Man är också för allas lika rätt att delta i det politiska livet och samhällsutvecklingen. I Sverige har vi alla ansvar för landet. Man skiljer inte på svenskar och icke-svenskar. Socialdemokraterna pratar bara om "vi".

5. Avslutning

5.1 Resultat och slutsats

Hos båda två partierna har det skett stora förändringar när det gäller invandrapolitik. Detta beror förstås på att invandring till Sverige har varit av olika slag. De första invandrarna kallades arbetskraftsinvandrare. De flesta var från nordiska och även grannländer. Det var folk som kom till Sverige för att jobba, och de assimilerades snabbt i det svenska samhället. År efter år har invandrarströmningar varit av några andra slag. Det kom många människor från icke-nordiska länder på grund av krig, förföljelser, anhöriga, politisk tillhörighet, mm. Sverige blev ett land med olika typer av kulturer, traditioner och religioner. Det har och fortfarande är svårt för många människor med invandrabakgrund att komma in i det svenska samhället. Därför har olika partier varit tvungna att ändra och utvecklat sin politik under olika tidsperioder och framför allt sin invandrapolitik.

Tabell 5.1.1 Vilken typ av invandrapolitik har partierna haft under respektive tid?

Politiska partier	1960	1970	1980	1990	2000
Folkpartiet	Mångkulturell Politik	Identitets-politik	Mångkulturell politik	Identitets-politik	Mångkulturell politik
Socialdemokraterna	-	Identitets-politik	Identitets-Politik	Identitets-Politik	Identitets-politik

I tabell 5.1.1 visas det vilken typ av invandrapolitik partierna har haft under de olika perioder som jag har valt att undersöka. Jag har saknat Socialdemokraternas invandrapolitik under 1960-talet, därför har jag istället ”-”, som innebär att invandrarprogrammet har ej existerats under den tidsperioden.

När det gäller Folkpartiets invandrapolitik sedan 1960-talet så har det under de flesta tidsperioder varit både mångkulturell- och identitetspolitik. Det som har gjort att partiet haft

mångkulturell- eller identitetspolitik är åtgärderna. Sedan 1960-talet har partiet gått från selektiva åtgärder till generella, och tillbaka till selektiva igen. Partiet har under alla tidsperioder velat att stödja olika minoriteternas kulturella föreningar/organisationer, religiösa samfundet och minoriteternas språk. Detta har förstås utvecklats sedan 60-talet. De senaste tidsperioder ändrades Folkpartiets syn när det gäller stödet till minoriteternas organisationer och religiösa samfundet. Partiet avstod från att ge någont bidrag eller stöd till några föreningar som var "icke-demokratiska". Detta var för att inom vissa kulturer är kvinnans status mycket lägre än mannen. Folkpartiet ville ge stöd till de organisationer som var för demokrati och jämlikhet mellan kvinnor och män.

Invandrarnas deltagande i det politiska livet och samhällsutvecklingen så har även detta varit en central gren i partiets invandrapolitik. Man har under alla tidsperioder varit positiv till att invandrare med olika bakgrund och erfarenheter ska delta i politiken. Folkpartiet har också velat att både invandrare och svenskar skall ansvara för Sverige. Därför är det viktigt, eftersom Sverige är i behov av invandrarnas deltagande i det politiska livet, att invandrare deltar i politiska debatter och får olika förtroende poster.

Åtgärderna som partiet har vidtagits under alla tidsperioder, har varit det enda som har förändrats. Under de flesta tidsperioder har det varit selektiva åtgärder som gällde. Vid 1970- och 1990-talet har det ändrats till generella, men idag är det selektiva åtgärder som partiet vill ta. Vid 70- och 90-talet ansåg partiet att de åtgärder som tas för en viss grupp ska också gälla för allmänheten och alla andra grupper. Även statens ingrepp och verksamhet ska vara generell.

Socialdemokraternas invandrapolitik, jämfört med Folkpartiets har, enligt min uppfattning inte förändrats mycket mellan de olika tidsperioder. Men den har utvecklats hela tiden. Den första tidsperioden, 1960-talet, kan man inte veta mycket om invandrapolitiken. Trots att under den tiden satt partiet vid makten, då Sverige hade assimileringspolitik. Det är svårt för mig att säga att Socialdemokraternas invandrapolitik var assimilering.

Under alla andra tidsperioder har invandrapolitiken, enligt min förståelse, varit identitetspolitik. I frågor om att stödja minoritetsgruppernas kulturella och religiösa verksamheter har Socialdemokraterna som Folkpartiet varit mycket positiv till det. Partiets

kultur och religion ”stödandet” skiljer sig inte mycket från Folkpartiet. När det gäller ekonomiskt bidrag till minoritetsgrupper så anser Socialdemokraterna att det är en rättighet att de får ta del av. Det är inte bara invandrare som kan vara i behov av socialbidrag, utan även svenskar också. Enligt partiet så ska man kunna få det så länge man är i behov av ekonomiskt bidrag. Dessutom så har Socialdemokraterna tagit bara generella åtgärder.

Folkpartiet anser också att det är en rättighet att invandrare får socialbidrag, men man ska inte få de att bli beroende av det. Det ekonomiska stödet ska vara som ”lån”, tycker Folkpartiet. Även de som är beroende av socialbidrag måste enligt Folkpartiet delta i olika aktiviteter som ordnas av samhället. Detta är för att få de att komma in i arbetslivet och kunna försörja sig själva.

Att invandrare inkluderas i samhället och i det politiska livet, är en annan viktig punkt. Partierna skiljer sig från varandra i viss grad. Båda två partierna är för minoritetsgruppernas deltagande i samhällsutvecklingen. Båda två vill att invandrare ska kunna rösta och få politiska poster. Att rösta, går Socialdemokraterna lite längre än Folkpartiet. Socialdemokraterna har sedan länge tillbaka lagt förslag om att tillåta invandrare rösta i riksdagsvalet. Förslaget avslogs av andra partier. Man försökte hitta andra genvägar, som t.ex. genom dubbla medborgarskap. Att invandrare som kom till Sverige kunde ha dubbla medborgarskap. Och om en svensk medborgare som åkte och bosatte sig utomlands kunde göra samma sak. Utan att förlora sitt pass. Folkpartiet har mest varit för kommunal rösträtt, och deltagande i politiska partier. Man ville avskaffa medborgarskapsregeln för medlemskap i politiska partier.

Tittar man på tabell 5.1.1, så kan man se att under 1970- och 1990-talet hade Folkpartiet samma invandrapolitik (identitetspolitik). Detta tyder på att båda partiernas invandrapolitik har varit mycket lika varandra trots att höger- och vänster skalan. Även under andra tidsperioder har partierna invandrapolitik varit mycket lika trots små skillnader. Med ”skillnader” syftar jag till åtgärderna som partierna har tagit. Man kan inte heller se att partierna har haft några andra typer av invandrapolitik, så som segregationspolitik, resedualistisk politik, universalistisk politik, mm. Detta tyder på att deras invandrapolitik har varit mycket lika.

6. Referenser

6.1 Litteratur

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2005), *Textens mening och mak – Metordbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Studentlitteratur.

Borevi, Karin (2002), *Välfärdsstaten i det mångkulturella samhället*. Uppsala: Acta Universitatis Uppsaliensis.

Dahlström, Carl (2004), *Nästan välkomna – Invandrarpolitikens retorik och praktik*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.

Demker, Marie och Cicilia Malmström (1999), *Ingenmansland? Svensk immigrationspolitik i utrikespolitisk belysning*. Lund: Studentlitteratur.

Denk, Thomas (2001), *Komparativ metod – Förståelse genom jämförelse*. Lund: Studentlitteratur.

6.2 Offentligt tryck

Proposition 1975:26, *Riktlinjer för invandrar- och minoritetspolitiken*.

Proposition 1985/86:98, *Om invandrarpolitiken*.

Proposition 1997/98:16, *Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrarpolitik till integrationspolitik*.

6.3 Övrigt offentligt tryck

6.3.1 Folkpartiet

Partiprogram 1962

Partiprogram 1972

Partiprogram 1982

Partiprogram 1990

Partiprogram 1997 (2007)

Partiets arbetsgrupp (1968) *PM från Folkpartiets arbetsgrupp rörande invandrarfrågor*

Invandrapolitiskt program (1979) *Invandrare*

Invandrapolitiskt program (1988) *En generös invandrar- och flyktingpolitik*

Faktablad 90:6 från Folkpartiets Riksorganisation (1990) *Solidaritet med flyktingar och invandrare*

Invandrapolitiskt program (1994) *Liberal invandrapolitik 2000*

Integrationspolitiskt program (2009) *Egenmakt för ett öppet samhälle*

6.3.1 Socialdemokraterna

Partiprogram 1960

Partiprogram 1975

Partiprogram 1990

Partiprogram 2001

Partistyrelsen (1971) *Invandrarfrågor*

Invandrapolitiskt program (1977) *Förslag till invandrapolitiskt program*

Invandrapolitiskt program (1982) *Jämlikhet, valfrihet och samverkan*

Socialdemokraterna (1988) *20 frågor och 20 svar - om Sveriges invandrings- och flyktingpolitik*

Politisk redovisning (1990) *25 frågor och svar om invandrar- och flyktingpolitiken*

Invandrapolitiskt program (1992) *Socialdemokratisk invandrar- och flyktingpolitik*

Socialdemokraternas integrationspolitik (2010) *Integration*